

Esteettömyys peruskouluissa

– opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

Hallintokunnat ja esteettömyyden tarve – hanke

13.12.2007

Niina Kilpelä, Kynnys ry

Oppaan lähtökohtia

- Hallintokunnat ja esteettömyyden tarve – hanke, tilaajana Helsinki kaikille - projekti
- Tarve esteettömyystiedolle
 - Mitä tulee huomioida eri tiloissa esteettömyyden kannalta?
 - Tarveselvitykset

Oppaan lähtökohtia

- Pohjautuu esteettömyyskartoitukseen pilottikohteessa
 - Puutteet toimintojen ja tilojen osalta
 - Mukana henkilökunnan edustaja ja suunnittelija

Pilotilta ei vaadita enempää kuin muilta kohteilta esteettömyyden osalta. Sen avulla määritellään yleinen tarve.

Käpylän peruskoulu yksi kolmesta pilotista.

Oppaan lähtökohtia

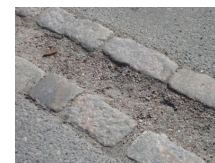

- Henkilökunnan kommentit
 - Esteettömyys käyttäjien näkökulmasta
 - Liikkuminen, näkeminen, kuuleminen
 - Työympäristön ja sosiaalityötilojen esteettömyys
- Käyttäjärühmien kommentit

Taustatukena *Est!*-verkosto

- Helsingin Invalidiyhdistys
- Helsingin ja Uudenmaan näkövammaiset
- Helsingin huonokuuloiset
- VYP
- Stakes
- Kynnys ry

Oppaan rakenne

Oppaan rakenne

- Ulkotilat - sisätilat
- Edetään tilakokonaisuuksittain
 - Kohteeseen saapuminen, sisäänkäynti jne.
- Tiloja tarkastellaan eri käyttäjäryhmien kannalta (oppilaat, henkilökunta, iltakäyttö)

Ulkoalueiden kartoitus

- Aluksi selvitetään, miten paikalle saavutaan ja mitkä ovat tärkeimmät reitit.
- Mitkä ovat reitit lähimmille, bussi- tai raitiovaunupysäkeille, metro- tai juna-asemalle ja taksitolpalle?
- Missä on lähimmät autopaikat (oma pysäköintialue tai lähimmät kadunvarsiautopaikat) ja minkälainen on reitti autopaikalta sisäänkäynnille? Onko erikseen merkittyä liikkumisesteisen (LE) autopaikkaa?
- Joissain tapauksissa on tarpeen selvittää myös reitit lähimpiin palveluihin.

Ulkoalueiden kartoitus

Tärkeimpien reittien lisäksi katsotaan:

- Oma piha (välituntiapiha) ja sen varusteet ja kalusteet
- Onko lähialueella puistoa tai liikuntapaikkaa, jota käytetään esim. liikuntatuntien yhteydessä?
- Onko kohteeseen opastusta? Minkälaiset opasteet ovat ja mihin niitä on sijoitettu?

Ulkoalueiden kartoitus

- Ulkoalue voidaan jakaa kolmeen kartoitettavaan kokonaisuuteen:
 - katualueet
 - viheralueet
 - kohteen oma piha

Ulkoalueiden kartoituksessa on erittäin tärkeää selvittää ongelman tarkka sijainti. Tämä koskee itse kartoituksia ja mahdollisesti asiakkaille järjestettäviä kyselyitä. Jos esim. asiakkaiden mielestä ongelmana on liian lyhyet vihreät valot jalankulkijoille tai jonkun suojatien yhteyteen toivotaan ääniopastetta, on tärkeää selvittää suojatien mahdollisimman tarkka osoite.

Ulkoalueiden kartoitus

- Esteetön ulkoympäristö mahdollistaa asiakkaiden itsenäisen liikkumisen ja saapumisen kohteeseen.
- Oppaaseen tulee listaus tavanomaisimmista ongelmista ja niistä vastaavista hallintokunnista.
- Tavoitteena on, että kohteen henkilökunta voi olla suoraan yhteydessä vastuutahoihin lähialueen ongelmista ja esteistä, koska henkilökunta ja asiakkaat ovat alueen parhaita asiantuntijoita.

Oppaan rakenne / sisätilat

- Tilaan liittyvät määräykset ja ohjeet
- Eri asioiden merkityksen selventäminen (Miksi asiat ovat tärkeitä?)
- Suunnittelu- ja mitoitusohjeet
- Muistilista tärkeimmistä asioista (tarkistuslista)
- Lähdemateriaali: Esteettömiä ratkaisuja, VYP / Invalidiliitto, jne.

Oppaan sisältö

Saapuminen kohteeseen ja sisäänkäynti

- Liikkumisesteisten autopaikat ja saattoliikenteen pysähtymispaikka
- Sisäänkäynnin hahmottaminen
- Opasteet sisäänkäynnin yhteydessä (esteetön sisäänkäynti)
- Tasanne ulko-oven edessä
- Eri toimintojen sijoittelu (esim. polkupyörien säilytys)

Portaat

- Sijainti
 - Leveys
 - Porrasaskelmien mitoitus
 - Kontrastit ja valaistus
 - Käsijohteet portaissa
 - Portaan alle pääsemisen estäminen
- Sisällä / ulkona

Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Luiska

- Luiskan kaltevuus
- Luiskan muoto
- Luiskan pinta
- Luiskan varusteet

Sisällä / ulkona

Käsijohteet

Portaissa ja luiskissa

- Muoto ja mitoitus
- Toimivuus: kiinnitys, ulkona myös kasvillisuus ja lumen kasaus muualle kuin käsijohteen alle

Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Ovet

- Väritys ja erottuminen
- Oven mitoitus
- Oven avaaminen (kuulovammaisten huomioiminen / ovisummeri)
- Lasiovet
- Tuulikaapit
- Sisäövet
- Kynnykset
- Oven vetimet, painikkeet ja lukot

Hissit

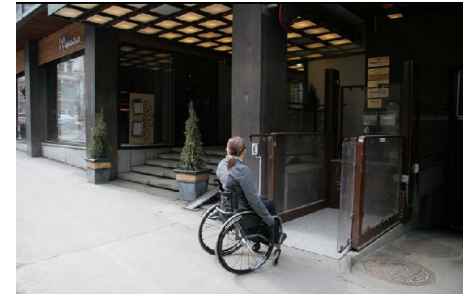

- Valintaperusteet
- Hissin löytäminen; väritys, äänimerkki
- Hissikorin koko
- Tila hissin edessä
- Ovet
- Käyttöpainikkeet ja hälytyslaite
- Opasteet
- Valaistus, varusteet, materiaalit

Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Pyörätuolihiissi

Pyörätuolihiissi

- Pystyhiissi
- Porrashiissi
- Käytettävyys

Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Opasteet

- Visuaalisen opasteen havaitseminen
- Opasteen lukeminen näkövammaisten kannalta
 - Pistekirjoitus
 - Opasteen kohokuviot
 - Väritys: valaisematon ja valaistu
- Jonotusnumerolaitteet
- Ääniopasteet
 - Akustiikka ja äänentoisto
- Materiaali- ja värikontrastit kulkuväylillä, opaslaatat
- Opasteen sijainti
 - Lasipinnalla tai sen takana
 - Kulkuväylän yläpuolella
 - Sijoituskorkeus
 - Oven avautumispuolella

Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Valaistus

- Valaistuksen merkitys näkö- ja kuulovammaiselle henkilölle (valon merkitys kommunikaatiolle)
- Minkälainen on hyvä valaistus
 - Valo ja värit
 - Valaisimen valinta
 - Valaistuserot
 - Vastavalohäikäisy

Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Materiaalit ja värit

- Pintamateriaalin merkitys esteettömyyden kannalta (lattiamateriaalit)
- Kiiltävät materiaalit ja pintakiilto
- Lasi- ja peilipinnat
- Materiaali- ja värikontrastit kulkuväylillä (kuviolliset pinnat / hahmottaminen)

Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Aulatilat, käytävät

- Materiaalit, värit ja kontrastit (tilan hahmottaminen)
- Kalusteet (mitoitus, sijoitus, kontrastit)
- Opasteet
- Valaistus

Vahtimestari, neuvonta

- Sijainti ja löytäminen
- Palvelutiskin mitoitus
- Palvelutiskin induktiosilmukka ja muut varusteet
- Palvelutiskin lasiseinä
- Vastavalohäikäisy
- Kuuluvuuden ja näkemisen helpottaminen
- Istuimet

Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Vaatesäilytys

- Opasteet
- Istuimet
- Lokerokaapit
- Vaatekoukut
- Peili

Esteetön WC

- Wc-tilan sijainti
- Wc-tilan opaste
- Wc-tilan ovi (kahvat, lukko, kynnykset)
- Mitoitusperiaatteet
 - pyörätuolin käyttö: missä ja miksi tarvitaan tilaa
- Wc-istuin ja käsituet
- Pesuallas
- Varusteet
 - Hälytyslaite
- Suihkutila
 - Suihkun vesikalusteet
 - Lattian kaltevuudet
- Materiaalit, värit ja valaistus

Muiden wc- ja pesutilojen suunnittelussa huomioon otettavaa

Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Luokkatilat

- Tilakohtaiset opasteet
- Tilaa liikkumiseen apuvälineiden kanssa
- Kalusteiden mitoitus, säädettävyys
- Varusteet (äänentoistojärjestelmä, induktiosilmukka)
- Valaistus (työpöytä, taulu)
- Värit, kontrastit, materiaalit (lattia)

Luokkatilat, aineluokat

- Musiikkiluokka (äänentoistojärjestelmä, induktiosilmukka)
- Kotitalousluokka (esteetön harjoituskeittiö)
- Tekstiilityö
- Tekninen työ
- Kielistudio (yläaste / lukio)
- Esim. TV / kytkentä induktiosilmukkaan

Ruokailatilat

- Itsepalvelutiski
 - Mitoitus
 - Värit, kontrastit
- Kalusteet
 - Sijoitus
 - Kontrastit
- Induktiosilmukka, tarjotinkärry ...

Juhlasali

- Esteettömät paikat
- Portaat (auditorio)
- Näyttämötilat, puhujakoroke
- Äänentoistojärjestelmä ja induktiosilmukka (myös näyttämöllä)
- Värit ja kontrastit, valaistus
- Tulkkaus: tulkin paikka, valkokangas
- Aputilat (esim. pukuhuone)

Liikuntasali

- Tilan hahmottaminen: värit, kontrastit, valaistus
- Äänentoistojärjestelmä, induktiosilmukka
- Puku- ja pesuhuonetilojen esteettömyys, esteettömät wc-tilat

Puku- ja pesuhuoneet

- Mitoitusperiaatteet
- Kalusteet ja varusteet
 - Vaatesäilytys, pukeutuminen (tilantarve, ulottuminen, istuimet), peseytyminen (tilantarve, istuimet, tukitangot jne.)
- Materiaalit ja värit (kontrastit)
- Valaistus

Esteetön sauna

- Mitoitusperiaatteet (vapaa tila, lauteet)
- Kalusteet ja varusteet (tukikaiteet, kiukaan sijoitus ja suojaus)
- Valaistus

Oppilashuollon tilat

(opintojen ohjaus, terveydenhuolto jne.)

- Opastus
- Tilan mitoitus (apuvälineiden käyttö)
- Värit ja kontrastit (tilan hahmottaminen)
- Kalusteet (säädettyvyys)
- Valaistus ja akustiikka (vastavalo)
- Palvelusilmukka ja äänentoistojärjestelmä

Henkilökunnan tilat

- Sosiaalitilat (kahvihuone, puku- ja pesutilat, wc:t)
- Opettajanhuone, työtilat, toimistotilat (kanslia, työpiste, kopiointi, varastot yms.)
- Tilojen mitoitus apuvälineiden käytön kannalta
- Valaistus, värit, kontrastit
- Kokoushuone / varusteet

Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

ESIMERKKI: Palvelutiskit

”Rakennuksen pääasiallisen käytön mukaisten tilojen sekä niiden kiinteään kalustukseen, varusteiden ja laitteiden tulee olla myös liikkumis- ja toimimiseesteisten henkilöiden käyttöön soveltuvia.”

Suomen rakentamismääräyskokoelma osa F1

ESIMERKKI: Palvelutiskit

- Sijainti ja löytäminen: lähellä sisäänkäyntiä, selkeä kulkureitti, hyvä valaistus, värikontrastit, opasteet
- Mitoitus: matala osa, vapaa polvitila
- Sivuseinämät, katos (kuuluvuus)
- Lasiseinä
- Vastavalohäikäisy

ESIMERKKI: Palvelutiskit

- Valaistus
- Induktiosilmukka
- Lisävarusteet: keppiteline, käsijohde / tukikaide, laukkukoukku... kynä, paperi, suurennuslasi jne.
- Istuimet: erikorkuisia, selkänoja, käsinojat

Kiitos !

Niina Kilpelä, Kynnys ry

niina.kilpela@kynnys.fi

